

22. FORVALTNINGSPROSJEKTET RV. 3/25

Axel Mjærum¹ og Christian Løchsen Rødsrud¹ og Jakob Kile-Vesik¹

21.1 DEN ADMINISTRATIVE BAKGRUNNEN FOR UTGRAVNINGSPROSJEKTET

Den 5. juni 2018 ble utbyggingen av ny rv. 3/25 mellom Ommangsvollen og Grundset/Basthjørnet i Hedmark igangsatt. Formålet var blant annet å forbedre rv. 3 som en del av veiforbindelsen mellom Oslo og Trondheim, og å styrke Hamar og Elverum som én bo- og arbeidsmarkedsregion. Veien vil stå ferdig i 2020.

I forbindelse med planprosessen til veiutbyggingen foretok Hedmark fylkeskommune arkeologiske registreringer i Løten og Elverum i 2009 og 2010. Det ble da påvist om lag 290 automatisk fredede fornminner (se Engstrø 2009; Hansen 2012). I forbindelse med den videre behandlingen forfattet Kulturhistorisk museum to prosjektplaner som har dannet grunnlaget for utgravningene på strekningen (Bergstøl & Loftsgarden 2014; Lønaas mfl. 2014). Gjennom vedtak i 2011 og 2012 ga Riksantikvaren dispensasjon for at 150 av de registrerte kulturminnene kunne fjernes, ettersom de lå innenfor arealer avsatt til vei- og/eller anleggsformål. Det ble lagt opp til at om lag halvparten av dem skulle være gjenstand for arkeologiske undersøkelser før veiutbyggingen startet.

I løpet av 17 uker i 2015 undersøkte derfor Kulturhistorisk museum 79 av de dispenserte lokalitetene nærmere, 47 lokaliteter og i Løten og 32 i Elverum. Det ble gravd ut 33 gravrøyser på ett felt med om lag 100 graver (se kapittel 3 i denne boken), 4 områder med gammel åkermark (se kapittel 5), 4 områder med kokegroper (se kapittel 7), 4 områder med totalt 31 jernvinneovner (se kapittel 10), 65 kullgroper (se kapittel 15) og seks elgfangstanlegg (se kapittel 17).

21.2 ORGANISERING, DELTAGERE OG VARIGHET

Feltarbeidet ble gjennomført fra 1. juni til 16. oktober 2015. Staben med feltarbeidere ble organisert og ledet av prosjektmedarbeider, Christian Løchsen Rødsrud, samt en prosjektleder ved arkeologisk seksjon, Ole Christian Lønaas. Sistnevnte hadde det overordnede ansvaret for gjennomføringen av prosjektet, både administrativt og faglig. Axel Mjærum tok imidlertid over som prosjektleder i slutfasen av det påfølgende etterarbeidet. I tillegg hadde en styringsgruppe et faglig ansvar for prosjektet og hjalp til med prioriteringer underveis. Styringsgruppen ble ledet av Jan Henning Larsen, Kulturhistorisk museum (KHM). Videre bestod den av Peter Hambro Mikkelsen (Moesgaard Museum, Danmark), Bernt Rundberget, (NTNU), Axel Mjærum (KHM) og Jostein Bergstøl (KHM). Observatører var Kjersti Randers fra Riksantikvaren og Fredrik Bratlie Hansen / Øystein Lia fra Hedmark fylkeskommune.

Utgravningene ble gjennomført av fire arbeidslag. Jakob Kile-Vesik, Hilde Marie Sømme Melgaard, Julian Robert Post Martinsen og Kristin Eriksen ledet lagene og hadde det daglige ansvaret for utgravningen og dokumentasjonen i felt, bearbeiding av materialet, skrivning av rapport, katalogisering samt behandling av funn og prøver. Utgravningslederne hadde også det overordnede ansvaret for innsamling og bearbeiding av digital informasjon. Gravelagene var ellers bemannet av én assisterende feltleder og tre til fire feltassistenter. Personalet ble flyttet noe internt til de områdene der det var størst behov. Totalt ble det benyttet 257 ukeverk til feltarbeidet (tabell 22.1).

1 Kulturhistorisk museum, Universitet i Oslo.

Stillingstittel	Navn	Sum ukeverk
Prosjektleder	Ole Christian Lønaas	1
Prosjektmedarbeider	Christian Løchsen Rødsrud	13
Lag 1 – kokegroper		
Utgravningsleder	Hilde Melgaard	13
Feltassistent	Vegard Skogheim	13
Assisterende feltleder	Christoffer Hagberg	4
Feltassistent	Irmelin Axelsen	8
Feltassistent	Marianne Grønstad	4
Feltassistent	Tuula Vassvik	3
Feltassistent	Jonathan Siqveland	1
Feltassistent	Gjermund Christensen	1
Lag 2 – gravrøyser		
Utgravningsleder	Jakob Kile-Vesik	17
Feltleder	Torgeir Winther	4
Assisterende feltleder	Torgeir Winther	8
Assisterende feltleder	Jessica McGraw	4
Assisterende feltleder	Judyta Zawalska	4
Feltassistent	Aleksi Pienimäki	13
Feltassistent	Tone Bergland	8
Feltassistent	Live Forsetløykken	8
Feltassistent	Christian Lindh	7
Feltassistent	Kaja Sontum	6
Feltassistent	Stine Urke Brunstad	4
Feltassistent	Kirsti Pedersen	4
Feltassistent	Vegard Skogheim	4
Feltassistent	Andreas Opstad Larsen	3
Feltassistent	Birgit Fylling	2
Feltassistent	Marit Green	2
Feltassistent	Kristin Bakken	2
Feltassistent	Sofie Scheen Jansen	2
Feltassistent	Maja Charlotte Oppegaard	1
Feltassistent	Paul Pettersen	1
Lag 4 – jernvinne		
Feltleder	Kristin Eriksen	12
Feltleder	Rossano Cherubini	4
Assisterende feltleder	Rossano Cherubini	11
Feltassistent	Sofie Scheen Jahnsen	12
Feltassistent	Christian Lindh	10
Feltassistent	Live Forsetløykken	6
Feltassistent	Gjermund Christensen	2
Feltassistent	Marianne Grønstad	2
Lag 3 – dyrkning, fangstgroper og kullgroper		
Utgravningsleder	Julian R. Post-Melbye	13
Assisterende feltleder	Judyta Zawalska	13
Feltassistent	Stine Brunstad	13
Feltassistent	Kaja Sontum	7
Feltassistent	Live Forsetløykken	1
Totalt		271

Tabell 22.1. Deltagerliste for i feltdelen av prosjektet.

Figur 22.1. I etterkant av rv. 3/25-prosjektet utga Statens vegvesen og Kulturhistorisk museum et populærvitenskapelig hefte med informasjon om utgravningsprosjektet. Hefiet foreligger både i trykt utgave og digitalt. Faksimile: KHM.

Aurskog Høland Bygdeservice sto for infrastruktur og maskindrift under prosjektets gang. To gravemasjiner var i bruk på ulike felt gjennom hele sesongen. De ble flyttet til feltene der det var behov for maskin. Bygdeservice organiserte også brakker, utstyrscontainere og toaletter ved utgravningsprosjektet.

Etterarbeidet ble påbegynt i 2015, men ikke før i 2018 ble alle de tekniske utgravningsrapportene ferdigstilt og nettpublisert (DUO vitenarkiv 2019). Den relativt lange etterarbeidsperioden hadde blant annet sin bakgrunn i at prosjektets størrelse ikke ga rom for å tilsette personellet gjennom hele vinter-sesongen og frem til de naturvitenskapelige analysene forelå. Som en konsekvens av dette ble etterarbeids-tiden oppstykket, og avhengig av at personellet hadde kapasitet mellom andre gjøremål. Etterarbeidsperioden ble derfor noe lengre enn det som er normalt ved slike prosjekter. Disse faktorene er viktige å ta hensyn til i planleggingen av fremtidige prosjekter, for å sikre best mulig arbeidsflyt, effektivitet og kvalitet.

21.3 FORMIDLING

Formidling er en sentral oppgave for utgravningsinstitusjoner som Kulturhistorisk museum. Museet ønsker også at det skal være en tett forbindelse mellom utgravningene, institusjonens forskning og arbeidet med å nå ut med kunnskap til et bredt publikum (Bergstøl mfl. 2014). I tillegg er både de berørte kulturminnene og utgravningsresultatene et felleseie, som i størst mulig grad bør gjøres tilgjengelig for allmennheten og for forskere. I rv. 3/25-prosjektet har det derfor blitt lagt opp til en omfattende formidling, både av faglige resultater, mer generell kunnskap om forhistorien og om det arkeologisk feltarbeidet.

Det ble benyttet et vidt spekter av formidlingsplattformer for å nå ut til ulike målgrupper i løpet av feltarbeidets gang og i etterarbeidsfasen. NRK produserte tre radioinnslag og tre TV-innslag om utgravningsprosjektet, mens åtte artikler ble presentert i aviser og på nyhetsnettsider (i Østlendingen, Hamar Arbeiderblad og NRK). Videre ble det gjennomført 17 foredrag og omvisninger med varierende omfang

og innretning. Foredrag har også blitt holdt på Norsk skogsmuseum og Løten historielag, samt i ulike fagfora. Prosjektet har i tillegg blitt formidlet gjennom fire artikler på nettstedet *Norark.no* og i en egen artikkel på *Norgeshistorie.no*. Prosjektet hadde også en side på Facebook, *Arkeologiske utgravninger langs rv. 3 og rv. 25*, en side med om lag 750 følgere i feltperioden. Ca. 40 saker ble lastet opp på denne plattformen under felt- og etterarbeidet. I tillegg foregikk det en kontinuerlig formidling i felt rettet mot besøkende som ønsket svar på hvordan vi arbeidet, hva vi hadde funnet, og hva vi hadde funnet ut.

I forbindelse med etterarbeidet ble det også produsert et populærvitenskapelig hefte med støtte fra Statens vegvesen (Martinsen mfl. 2018). Heftet ble trykket i 1000 eksemplarer og tilnærmet hele opplaget har blitt distribuert, blant annet via biblioteker, historielag lokalt og Anno-museene i Hedmark. Foruten at resultatene også formidles i denne boken, planlegges det også utgivelse av én eller to populærvitenskapelige artikler i 2020.

21.4 LITTERATUR

- Bergstøl, Jostein, Svein Gullbekk, Arne Perminow, Chepstouw-Lusty Lill-Ann, Ellen Holte, Tone C. K. Simensen, Eivind Brattli, Camilla Haugan, Per Rekdal og Peter Bjerregaard
2014 Et hus for vilde tanker Online [Http://www.khm.uio.no/om/et-hus-for-vilde-tanker/et-hus-for-vilde-tanker-1.pdf](http://www.khm.uio.no/om/et-hus-for-vilde-tanker/et-hus-for-vilde-tanker-1.pdf).
- Bergstøl, Jostein og Kjetil Loftsgarden
2014 Prosjektplan. Undersøking av automatisk freda kulturminne (28 kolgroper og 21 fangstgroper). Reguleringsplan for ny rv. 3 Løten grense - Grunset – rv. 25 Åkroken – Basthjørnet, Elverum kommune, Hedmark. Oslo. Kulturhistorisk museum, Oslo.

DUO vitenarkiv

2018. Digitalt arkiv, Universitetet i Oslo, https://www.duo.uio.no/handle/10852/278/discover?rpp=100&sort_by=dc.date.issued_dt&order=DESC, besøkt 20.oktober 2019.

Engtrø, Dag-Øyvind

2009 Rapport fra arkeologisk registrering i forbindelse med reguleringsplan for RV 3 og 25, strekningen Skillingstad-Rømma. Hedmark fylkeskommune, Hamar.

Hansen, Fredrik Bratlie

2012 Rapport fra arkeologisk registrering i forbindelse med Statens vegvesens reguleringsplan for Riksvei 3/25 Løten-Elverum kommune. Hedmark fylkeskommune, Hamar.

Lønaas, Ole Christian, Axel Mjærum, Bernt

Rundberget, Ingar M. Gundersen og Jostein Bergstøl
2014 Prosjektplan. Undersøkelse av 75 lokaliteter med fornminner. Reguleringsplan for Rv 3/25, Ommangsvollen – Elverum grense Løten kommune, Hedmark. Kulturhistorisk museum, Oslo.

Martinsen, Julian Robert Post, Axel Mjærum, Christian

Løchsen Rødsrud og Ingar M. Gundersen
2019 *Arkeologi mellom Hedemarken og Østerdalen. Utgravninger knyttet til bygging av ny rv. 3/25.* Statens vegvesen og Kulturhistorisk museum, Oslo. Elektronisk bok, tilgjengelig på https://www.vegvesen.no/Riksveg/rv3og25lotenelverum/Nyhetsarkiv/_attachment/2559828?ts=168190a3958&download=true&fast_